

АЗЫРАЛ БЕЛЕТЕЕРИ
— МЕРГЕНДҮҮ ИШ

Агитатордын БЛОКНОДЫ

1984

ИЮЛЬ

7 №

Бастыра ороондордын пролетарийлери, бириккилегер!

АГИТАТОРДЫН БЛОКНОДЫ

КПСС-тин Горно-Алтайский обкомынын пропаганда
ла агитация бөлүгү

1984 j.
июль
7 №

Алтайдын бичиктер чыгарар издательствозынын
Туулу Алтайдагы бөлүгү

ЈАРТАМАЛ ИШТИ — ЈАНҢЫ ЗАДАЧАЛАРДЫҢ КЕМИНЕ

Совет Союзтын Төс Комитединин Пленумы бир жыл мынан кайра, 1983 жылда июнь айда, партиянын идеологический, јартамал-политический ижинин јаан учурлу сурактарын шүүшкен. Бистин областьтын партийный организациялары Пленумнын јөптөриле башкарынып, ишкүчиле јаткандардын ортодо јартамал ла таскамал, төзөмөл иштерди јарандырып ийдилер. Албаты-калыктын, анчада ла јашөскүримнин ортодо таскамал иш өткүрип турган актив элбеди, бу иште башкараачы партийный, советский, комсомольский, профсоюзный ишчилер, колхозтордын ла совхозтордын, предприятиелердин, организациялардын ла учреждениелердин башкараачы ишчилери, инженерно-технический ишчилер, јурт хозјайствонын специалистери туружып јат.

Идеологический, јартамал-политический иштин сурактары баштамы партийный организацияларда, парткомдордо, партиянын райкомынын бюролорында шүүжилет. Бүгүн, эртен ле келер өйдө бүдүретен јартамал иш ажындыра пландалып туру. Агитаторлор, политинформаторлор јартамал иш ажыра партиянын сөзин кажы ла совет кижиге — ыраакта турлуларда мал өскүрген малчыларга, јаландарда иштенип турган механизаторлорго, тайгада агаш кезеечилерге јетирерге кичеенип јадылар. Бастыра бу иштин төс једими — идеологический иш улус этпес керектерле, коллектив бүдүрип турган задачаларла колбулу өдүп турганы.

Партиянын Төс Комитединин июнь айдагы Пленумынын јөби аайынча идеологический, јартамал-политический ишти јангырта төзөөрдө бастыра бу иш научный төзөлгөлү болорын јеткилдеерине, пропаганда ла агитация чоком ууламјылу өдөрине јаан ајару эдилген. Бастыра партийный организацияларда быјылгы жылдын ла бүткүл бешјылдыктын пландарын ла социалистический молјуларын, Аш-курсақты көптөдөр программаны бүдүрер идеологический јеткилдеер элбек иш темдектелген.

КПСС-тин Төс Комитедининг декабрь айдагы (1983 j.) Пленумынын jöби аайынча Туулу Алтайда, бастыра ороондо чылап ок, пландалганына үзеери иштин арбынын бир процентке бийиктедери, продукцияны эдип чыгарарына чыгымдарды жарым процентке жабызадары учун социалистический мөрjй элбеди. Быjылгы jылдын баштапкы жарымында иштегенинин итогторы бу молjу jенjүлү бjдeр аргалузын көргүсти.

Горно-Алтайск городтын, Шебалин ле Майма аймактардын промышленный предприятиялеринин коллективтеринде парт-организациялар улай ла молjулар бjдjп турганын шjүjип турганы тузалузын көргүзет.

Колхозтордо ло совхозтордо Аш-курсактын программазын бjдjрерине учурлалган иштерде jангы эп-сjме тузаланарына, пландаарын тыгыдарына, экономический шинjjни жаранды-рарына jaан ажару эдилет.

Темдек эдип, Шебалин аймакта «Каракольский» совхозты алалы. Бу хозяйстводо экономический иш мал öскjрерин jaан астамду эдип аларына ууланган. Фермаларда уур иштерди техниканын болужыла бjдjрерине кичеенип jадылар. Саар уjлардын кажаандарында автосугаттар jазалган, уjларды саар агрегаттар иштейт, öтöктöн арчыыры, азырал берери механизировать эдилген. Совхозтын зоотехниктери көп сjт саап алар ла этти көптöдör арга бедреп, продуктивнозы бийик уjларды, темдектезе, симентал уjларды ла ак башту казах уjларды Кадын ичиндеги аjалгага келиштире öскjрерин кичееп турулар.

Мал öскjрер иштин культуразын бийиктеткен шылтуунда совхоз jakшы jедимдерге jедип алып туру. Былтыргы jылда государственного сjт садар планы «Караколдогы» совхоз ажыра бjдjреле, үзеери 25 мун салковой ару кирелте алган. Государственного этке табыштыратан малды семиртерде кожулган бир центнерди иштеп алар баа 118 салковойго жабызады.

Эмди Туулу Алтайдын колхозторында ла совхозторында jаланг ижинин звенолоры ла бригадалары мал öскjрип турган бригадалар ла фермалар бригаданын подрядыла иштее-рине көчjп баштадылар. Партийный организациялардын иде-ологический ижинин, пропагандисттердин, агитаторлордын ла политинформаторлордын задачазы — бу jангы эп-сjме тар-каарына jөмöлтö эдери, бригаданын подрядыла иштеп баштаган бригадалардын, звенолордын ла фермалардын озочыл ченемелин jууп, иште элбеде тузаланарын jеткилдеери.

Областын совхозторынын ла колхозторынын алдында турган задача — бийик кирелтелү иштеери. Бу задачаны кан-

айда бүдүрер јозокты Јабагандагы совхоз көргүзет. Коллектив он биринчи беш жылдыктын өткөн үч жылында бир миллион јети јүс мунг салковойго шыдар кирелте алды. Совхозтын бастыра фермалары хозрасчетло иштеп јадылар. Кажы ла ферма канча кире чыгым эткенин ле продукция эдип алганын бойы чотоп јат. Кажы ла кварталдын учында өдүп турган балансовый комиссияда ферманын башкараачылары, специалисттер, бастыра баш койчылар туружат. Комиссиянын јуунында ишти арбынду эдер, коллективтин подрядыла иштеер, чыгымдарды астадар, малды кичееп өскүрер, угын јарандыраар, продуктивнозын бийиктедер, анайда ок малчылар ортодо јартамал-политический ле культурный иш өткүрерин, оморды јеткилдеерин јарандыраар сурактар шүүжилет.

Бистин областьты Алтыгы-Оймондогы совхозтын ла Горно-Алтайсктагы 1931 №-лү автоколоннанын коллективтеринин баштаганыла «Мактулу иштин ээжилериле јүрер ле иштеер» кычыртулу тартыжу башталды. Бу патриотический тартыжунун амадузы коллективтердин социально-экономический ле таскамал учурин көдүрери, омордын члендеринин иштеги эрчимин, дисциплиназын тыгыдары. Бу коллективтерде улусты јаан једимдери учун материальный ла моральный јилбиркедери, дисциплинаны бускан ишчилерди каруузына тургузары јангыс ла коллектив ажыра эдилеп јат.

Иштин дисциплиназын тыгыдатан, коллективтин члендерин нак иштеерине тазыктыратан, ишти арбынду эдетен тын арга ишти төзөөрин ле иш учун төлөөрин бригаданын подрядына көчүрери. Бүгүн бистин областьтын јурт хозяйствозында андый 700 бригада ла звено бар, промышленностью иштеп турган ончо улустын 60 проценти бригаданын подрядыла иштегилейт.

Ишкүчиле јаткандардын, анчада ла јашөскүримнин ортодо таскамал ишке ајару тыгыды. Идеологический иштин материальный аргалары тыгый берди. Культуранын тураларын ла клубтарды бирлик төс јерлү клубный системалар эдип бириктирери башталды, бастыра јерлерде спортивный комплекстер јазалып јат.

Аймактар, јурттар сайын бирлик политкүндер өткүрип турганы, лекцияларды элбеде кычырып, башкараачы ишчилер ле туштажулар өткүрип турганы ла партийный организациялардын өскө дө идеологический, јартамал-политический ижи јаан једимдү ле өдүмдү болуп туру, парторганизациялардын албаты-калыкла колбуларын элбедет ле теренжидет, јартамал ишти бүдүрип турган задачаларла көнү колбулу эдет.

Идеологический иш бистинг областьта текши јарана бергениле коштой једикпестер ле тутактар барын база темдектеер керек. Јартамал ишти јаан једимдү өткүрерге иште, улустын жүрүминде болуп турган кубулталарды ла жаңыртуларды, улустын текши үредүзи ле культуразы бийиктей бергенин, политико-таскамал иште жуулган байлык ченемелди база ајаруга алар керек. Мында бистинг классовый өштүле — империализм-ле, классовый тартыжу кезем курчый бергенин база ајаруга алар керек. Партийный организациялардын пропагандисттери ле агитаторлары социализмге, совет жүрүмге јарабас шүүлтелерле, кылыктарла күүн-кайрал јоктон тартыжар учурлу.

КПСС-тин Төс Комитединин июнь айдагы (1983 ј.) Пленумынын јөптөрин бүдүрип, бүгүн эдетен төс керек — пропаганданын жүрүмле колбуларын тыныдары, пропаганда ла агитация једимдү, улустын сагыжына өдүмдү, чокым амадулу ла ууламјылу эдери. Кыскарта айтса: партийный организациялардын јартамал-политический, таскамал, төзөмөл лө хозяйственный ижин бирлик эдип алары.

Мында эн ле јаан учурлу пропагандада жаңыс ла јакшы керектерди таркадары ла мактаары эмес. Бу иште једимдерди, јакшы ченемелди көргүскениле коштой једикпес-тутактарды коскороры, тузаланылбаган аргаларды табары, коомой ишти јалтаныш јоктон критикалайтаны. Өткүрип турган жүзүн-башка иштердин ортодо эн учурлузы — улусла иштейтени.

Јашөскүримле иштеп турганында једикпестер бар. Олордын ортодо өткүрип турган иштердин кезигинен туза ас, эмезе чек јок болуп турат. Кезик јерлерде, анчада ла кичү јурттарда клубтарга, библиотекаларга јашөскүрим келбей јат, оло ээн тургулайт. Јииттерди јакшы кылык-јанга үредип тазыктырап иштерди јилбилү төзөөр керек.

КПСС «Текши үредүлү ле профессиональный школдын ижин жаңырта төзөөр төс ууламјыларда» албатынын үредүзин мынан ары там јарандыратан ла тыныдатан стратегический задача тургусты. Бу программаны жүрүмде бүдүрери партийный, советский, хозяйственный органдардын, профсоюзный, комсомольский организациялардын, кажы ла школдын, кажы ла биленин, кажы ла коллективтин эрчимдү ле турумкай ижин керексиир. Совет јиит үйени үредери ле тазыктары бастыра партиянын, бастыра албатынын кереги.

АГРОПРОМЫШЛЕННЫЙ БИРИГУЛЕР ИШТЕ

КПСС-тин Төс Комитедининг май айдагы (1982 j.) Пленумы жарадып жөптөгөн СССР-дин Аш-курсактын программанын бүдүрери бастыра совет албатынын кереги боло берди. Пленумнын кийинде өткөн эки жылдын туркунына ороондо аш-курсакты көптөдөрине ууландыра бир канча иш бүтти. Бүгүн Пленумнын жөптөринде темдектелген задачаларды бүдүреринде жаңыс ла журт жерлерде иштеген улус эмес, же анайда ок городтордо журтаган ла иштеген улус туружып жат.

Бу жаан ишти жүрүмде бүдүрерин жаңы төзөлгөн органдар — агропромышленный биригүлөр, башкарып турулар. Андый органдар төзөлгөни жаан учурлу болорында эмди алаңзу жок боло берди.

Аш-курсакты көптөдөр программа партиянын эмдиги өйдөги аграрный политиказы аайынча эн жаан учурлу экономический амадуны — совет албатынын жадын-жүрүмунинг материалый аргаларын там жарандырап задачаларды бүдүрерине ууландырылган.

Бистинг ороондо бүгүнгү күнде аш-курсакты көптөдө эдеринде колхозторло, совхозторло коштой албаты-хозяйствонун жүстен ажыра бөлүктери туружып жат. Журт хозяйство ороонунун промышленнозынын алтаннан ажыра бөлүктери эткен жүзүн-башка машиналар, техника, жазалдар, удобрениелер, бойына күч керектү өскө дө немелерди алып жат. Анайда журт хозяйствонун продукциязын иштеп эдип алатаны, жууп беле-тейтени, жазайтаны, улуска жүзүн-башка аш-курсак, промышленностько сырье эдетени кажы ла совет кижининг, бастыра эл-жоннын кереги болуп жат.

Агропромышленный биригү төзөлгөн кебери аайынча төрт бөлүктү. Баштапкы бөлүгинде — журт хозяйствого, мелиорацияга керектү техника, жүзүн-башка машиналар, жазалдар эдип турган промышленность.

Экинчи бөлүкте — журт хозяйство бойы, ол тоодо колхозтор ло совхозтор, хозяйстволор ортодо ортоктошкон предприя-

тиелер, малдын угын јарандыраp иш өткүрiп турган, жүзүн-башка өзүмдep ченеп өскүрер хозяйстволор, тындулар ла өзүмдep корулайтан, мал өскүреринде ле јер ижинде научный шинжү өткүретен учреждениелер, туш улустын бойындагы хозяйстволоры, предприятиелердин ле организациялардын болушту хозяйстволоры, өмөлик садтар ла огородтор.

Үчинчи бөлүкте — аш-курсаk эдер промышленностьтын бөлүктери, јуртхозяйственный сырьедон товарлар эдер предприятиелер.

Төртинчи бөлүкте — јурт хозяйствонын продукциязын јууп белетейтен заготовканын организациялары, чеберлейтен элеваторлор, складтар, тартатан, садатан организациялар ла өскөлөри де. Бого ок агротехнический, агрохимический, ветеринарный јеткилдейтен учреждениелер, организациялар кирип туру.

Орооннын агропромышленный биригүзинде бүгүнги күнде 43 миллионнон ажыра кижии иштеп јат. Ого орооннын албаты-хозяйствозынын төс фондынын 37 проценти, текши продукциянын 40 проценти, национальный кирелтезинин 42 проценти келижет.

Бистин Горно-Алтайский автономный областьтын агропромышленный биригүзине кирип турган бастыра категориялу хозяйстволордо јыл башталып турарда 129,2 мун тын уй мал, 1025,9 мун кой ло эчки, 16,8 мун чочко, 52,6 мун тын јылкы мал ла 900 төө болгон. Айры туйгакту малдын тоозында андар ла сарлыктар бар.

Колхозтордо ло совхозтордо үч муннан ажыра трактор, кош тартатан бир мун эки жүс автомобиль, төрт жүстен ажыра комбайндар, өскө дө јуртхозяйственный машиналар ла јазалдар бар. Колхозторды ла совхозторды јеткилдейтен, олорло ортоктожып иштейтен, јуртхозпродукталар јазайтан предприятиелер ле организациялар иштейт. Олордын ортодо эн јаандары: «Јуртхозтехниканын», «Јуртхозхимиянын», «Јуртхоз-энергиянын» биригүлери ле организациялары, укту мал өскүрерин башкараp биригү (племобъединение), сарју ла сыр эдер заводтор, эткомбинат, агашхозтор, өскө дө предприятиелер, тресттер, инспекциялар, жүзүн-башка службалар. Олордын ончозынын ижин агропромышленный биригүнин соведи башкарат.

Партиянын эмдиги өйдөги аграрный политиказынын јаан учурлу задачаларын жүрүмде бүдүрип, КПСС-тин Төс Комитеди ле Совет башкару јурт хозяйстводо иштерди пландаарына ла башкараp калганчы өйдө јаан ајару эдип турулар.

Туулу Алтайда колхозтордын ла совхозтордын ижин јаан астамду болор эдип төзөйлө, бастыра иштерди чоным пландаары ла чике башкарары јанынан јаан каруулу элбек иштерди аймактарда төзөлгөн агропромышленный биригүлердин — РАПО-лордын Советтери бүдүрип турулар. Совет РАПО-го кирип турган хозяйстволордын, предприятиелердин, организациялардын ла учреждениелердин, службалардын ижин колбоштырып, эптештирип, оморды јөптөштирип иштедип, ашкурсакты көптөдөр текши задачаны јенүлү бүдүрерин јеткилдеп турулар. Бастыра бу иштерди јаан једимдү бүдүрерге Советтин аппаратадында, бөлүктерде, группаларда, службаларда билгир специалисттер, тоомјылу башкараачылар иштеер учурлу.

РАПО-до бүгүн мындый бөлүктер иштейт: отрасльдер ортодо колбулар эдери ле пландаары аайынча бөлүк, производственный иштин, бөлүги учеттын ла отчетностьтын бөлүги, продукцияны белетееринин, јазаарынын, чеберлееринин, сadyп табыштырарынын бөлүги, иш ле социальный сурактар аайынча бөлүк, шинжү-ревизиянын ла диспетчердин службазы.

Бу бөлүктердин кажызы ла бойынын ижинде бистин государствонын закондорыла, Төс Комитединин ле Совет башкаруунын јөптөриле, анайда ок јербойындагы башкараачы партийный ла совет органдардын јакаруларыла, тургузылган ээжи-нормаларла, пландарла башкарынып јадылар.

Туулу Алтайдын РАПО-лоры, оморго кирип турган партнерлор он биринчи бешјылдыктын төртинчи јылынын пландарын ла јакылталарын бүдүрери ле ажыра бүдүрери јанынан бойлорына чоным социалистический молјулар алган.

1984 јылда Туулу Алтай государственного 26600 тонн эт, 42210 тонн сүт, 1410 тонн ноокы, агнын 16100 килограмм кайнадып јазалган мүүзин, 110 тонн мөт, 2700 тон картошко, 2300 тонн маала ажын, 115 тонн куманак ла өскө дө продукция табыштырар учурлу. Келер кышта мал кыштадарына 188 мун тонн өлөң, 117 мун тонн сенаж, 287 мун тонн силос, 11,4 мун тонн өлөңнин кулурын белетеп алар керек.

Быјыл, былтыргызына көрө, јас орой келерде, общественный малды кыштан чыгарары күчке келишти. Јаскыда бүдүрер кезик ишти бачымдап бүдүрген. Андый да болзо, колхозчылардын ла совхозтордын ишмекчилеринин, малчылардын ла зооветспециалисттердин эрчимдү ижинин шылтуунда мал кыштан јакшы чыкты, кышкыда ла јаскыда чыккан јаш малы көп коротпой, торныктырып алган. Эчкилердин ноокызын

тараар, койдын түгин кайчылаар иш тѳзѳмѳлдѳ ѳтти. Эмди малды јайгы одорлорго кабырып семиртерин тѳзѳмѳлдѳ ѳткѳрер, малга азырал белетеер ишти элбеде тѳзѳѳр, аштын тѳжѳмин јуунадарына ажындыра белетенер керек.

Аш-курсактын программазын бѳдѳреринде тѳс учурлу иштер эдери совхозторго ло колхозторго келижип турганы јарт. Је оныла коштой улустын акту бойынын тагынан хозјайствозы ороондо аш-курсакты кѳптѳдѳрине бойынын јѳмѳлтѳзин эдетенин ундырга јарабас. Ороондо јурт хозјайство берип турган текши продукциянын тѳртинчи ѳлѳзи, эттин, сѳттин ле јымыртканын 30 проценттен ажыразы, картошканын 64 проценти бу секторго келижип туру. Јартап айтса, колхозтордын ла совхозтордын общественный хозјайстволоры ла туш улустын бойынын болушту хозјайстволоры јангыс керекти — Аш-курсакты кѳптѳдѳр программаны бѳдѳрип јадылар.

Је оныла коштой бу керекте бир эмеш јастыралар болуп турганы билдирет. Каа-јаа јерлерде кезик улус јангыс ла акту бойынын хозјайствозы јаар јайылып, колхозтын ла совхозтын ижин керектебей баргандары учурайт. Онызы чек јарабас кылык.

Бѳгѳн Туулу Алтайда јуртап јаткан улустын акту бойынын болушту хозјайствозында уј малдын тоозы 51 мунды, койлордын ла эчкилердин тоозы 141 мунды, јылкылар 8 мунды ашты, чочколордын тоозы 16 мунга шыдарлашты. Бу тоолор былтыргызынан чик јок кѳп. Бастыра бу малга одор, азырал белетеер јерлер, чеден-кажаан, тус, ѳскѳ дѳ немелер керек. Анайдарда, бойындагы малды кѳп продукция алар эдип ѳскѳрерге турган кижин, колхозтордо ло совхозтордо текши иште эрчимдѳ туружар, ол ажыра олондон керектѳ одорлор, ѳлѳн эдер јер, ѳскѳ дѳ азырал алар аргалу. Акту бойындагы болушту хозјайстводо иштегени общественный хозјайствого чаптык болбос учурлу.

Аш-курсактын программазын бѳдѳреринде городтордо јуртаган улус тын јѳмѳлтѳ эдер аргалары бар. Олор колхозторго ло совхозторго барала, малга азырал белетеерине, тѳжѳм јуунадарына болужып јадылар. Городтордо иштеп турган јаан предприятиелер ле организациялар бойлорынын болушту хозјайстволорын тѳзѳп, анда эт, сѳт, мѳт, картошко, маала ажын эдип алала, бойлорын јеткилдеер аргалу.

Бистин областта Кѳксуу-Оозы, Кош-Агаш, Ондой, Шеба-лин аймактардын потребобществолоры бойлорында болушту хозјайство тудуп јадылар. Городто ло аймактарда кезик предприятиялер ле организациялар мал азырап семиртер пунктар-

лу. Анда мал семиртерге столовыйларда курсактын арткан-калганын, сарју ла сыр эдер заводтордон алган сарјуны тузаланып, көп эт иштеп алып турулар. Өткөн жылда предприятиялер ле организациялар ортодо болушту хозяйстводо журтхозпродукталарды көптөдөри учун элбеген социалистический мөрөйдө жакшы једимдерге Горно-Алтайск городто 1931 №-лү автоколонна, облбольница, Алтайда сад өскүрери јанынан научный шинжү өткүретен М. А. Лисавенконын адыла адалган институттын Туулу Алтайдагы ченемел өткүрер хозяйствозы, Шебалин аймакта Чамалдагы агаш кичеер хозяйство, Кош-Агаштагы потребобщество једип алдылар. Бүгүн бу адалган предприятиялердин ле организациялардын болушту хозяйстволорында мал азырап семиртетен 40-гө шыдар пункта 8 мунган ажыра койлор, 1 мунга шыдар чочко, 400-тен ажыра жылкы мал, 250 уй мал, 400 биле адару бар. Олордо иштеп алган эт, сүт ле өскө дө продукталар ишмекчилер ле служащийлер ажанар столовыйларды талдама аш-курсакла јеткилдеп јат.

Городто ло Майма аймактын журттарында төрт мунга шыдар биле улус өмөлөжип сад өскүрер обществого бириккен, көп ишмекчилер ле служащийлер городты јакалай өмөлик огородтордо көп картошко өскүрип јадылар. Садта өскүрип алган јилектердин ле картошконын көп нургунын государственного эмезе потребкооперацияга табыштырып јадылар. Бастыра бу иш Аш-курсактын программазын бүдүрерине база јөмөлтөлү. Улус огородында ла садында өскүрип алган аш-курсакла бойынын билезин јеткилдейле, артыгын садып јадылар. Онын учун улустын акту бойынын болушту хозяйстволорына профсоюзтын организациялары, предприятиялердин ле организациялардын башкараачылары, партийный комитеттер ајару эдери керектү.

КПСС-тин XXVI съездинин материалдарында мынайда айдылган: «Јурт хозяйствонын быжу төзөгөзи — совхозтор ло колхозтор болгон до, мынан да ары болор. Је андый болгонынан улам улустын тагынан ээленген болушту хозяйствозын база ајаруга алар керек. Цак ла болушту хозяйстволор этти, сүтти, өскө дө продукталарды көптөдөрине јаан јөмөлтө эдер аргалузын јүрүм көргүзүп туру»

С. Ч. МАЙМАНОВ,
облсовпрофто агропромышленный биригүнин
сурактары аайынча бөлүктин заведующийи

БРИГАДАНЫҢ ПОДРЯДЫЛА ИШТЕЕРИ СОВХОЗТО БАШТАЛГАНЫ

Совхозтордо ло колхозтордо, журт хозяйстводогы өскө дө производственный предприятиелерде калганчы жылдарда бригаданын подрядыла иштеери элбеде таркады. Анчада ла јер ижинде ле мал өскүреринде јангы эп-сүме јаан тузалу болгонун көргүзет. Ишти андый эп-сүмеле төзөөрин бистинг партия-быстын Төс Комитеди, онын Политбюрозы јараткан.

Бригаданын подрядыла иштееринин учурын, бу эп-сүмеле ишти канайда төзөйтөнин партиянын крайкомдорынын ла обкомдорынын каруулу ишчилеринин 1983 јылда Белгород городто өткөн јуунында КПСС-тин Төс Комитединин Политбюрозынын члени, Төс Комитеттин качызы нөкөр М. С. Горбачев јакшы јартаган. Бу сүреен јаан учурлу суракты агро-промышленный биригүнин сурактары аайынча КПСС-тин Төс Комитединде өткөн Бастырасоюзный экономический јуун ончо јанынан теренжиде шүүп көрди.

Бригаданын подрядыла иштеп турган озочыл коллективтердин ижинин ченемели, једимдери керегинде газеттерде ле журналдарда көп бичилет, радио ло телевидение ажыра берил-телерде көп куучын болуп туру. Бу ишти ишкүчиле јаткандардын оок коллективтеринде (звенолордо, бригадаларда, фермаларда) канайда төзөйтөни јанынан аңылу брошюралар кепке базылып чыгат, ого учурлай семинарлар өдөт.

Бистинг Эликманардагы совхозто 1983 јылда наряд јок система аайынча 4 звено иштеди. Аш өскүреринде бир звено, малга азырал белетееринде үч звено иштеген. Торбоктор кабырып турган улусты ла јылкычыларды бригаданын подрядыла иштеерине көчүрип, ченеп көрдис.

Јангы эп-сүмеле бир јыл иштедис. Совхозтын специалисттери наряд јок эп-сүмеле иштеген звенолордын ижин ончо јанынан теренжиде шүүп көрдилер. 1983 јылдын јайы ла күзи күннин аайы јанынан сүреен кату да болгон болзо, (јаскыда јурт-јулакай, јайгыда мөндүр болгон, август айда кар јааган), наряд јоктон иштеген звенолордын члендери өткөн јылдардагызынан чик јок артык иштегендери јарталды. Анчада ла јаскы јалан ижи кыска өйдин туркунына агротехнический бийик кеминде төзөмөлдү өткөн. Јайгыда малга азырал белетеер иш база јакшы өткөн. Онын шылтуунда хозяй-

ство кажы ла тын малга орто тооло 12,1 центнерден азырал белетеп алган.

Жалан ижиндеги звенолордын члендери материальный жылбиркедери база тын жарамыкту болгонын анылап темдектеерге жараар. Аш өскүреринде иштеген В. И. Ютканаконтын беш кижилү звенозы 503 гектар кырада план аайынча кажы ла гектардан орто тооло 13,4 центнер аш өскүрип жуунадардын ордына 16,2 центнерден жуунадып алган. Жылдын учында звено жыл чыгара аванстап алганына үзеери 1674 салковой акча алган. Ого үзеери звенонын члендерине 109 центнер аш берген.

А. И. Бедаревтин звенозы жылдын учында үзеери 392 салковойды, П. В. Ямановтын звенозы 728 салковойды, В. И. Мишкиннин звенозы 1102 салковойды алган.

Өткөн жыл жайгыда үрендеп өскүрген аштын, кукурузанын 60 процентин мөндүр соккон. Монокорм эдерге үрендеген ашты эрте август айда жааган кар баскан. Айалга андый коомой до болгон болзо, шак ла бригаданын подрядыла иштеген звенолор тын кичеенип иштейле, совхозтын малы кыштай жиир азыралды белетеп алгандар. Андый эп-сүмеле иштегени жаан тузалу ла астамду болотонь жарталды.

Совхозтын дирекциязы ла партком наряд жоктон иштеген звенолордын ижинин ченемелин шүүп көрөлө, 1984 жылда хозяйство жалан ижиндеги үч тракторный бригаданы ончозын бригаданын подрядыла көчүрер деп жөптөшкөн. Жалан ижи (колло өлөн эдип турганынан өскөзи бастыразы) бригаданын подрядыла иштеерине көчүрилген.

Бригадалар иштейтен технологический карталарда научный чике төзөлгөлү севообороттор тuzаланары темдектелди. Севооборотто кандый культураны ээчиде кажы культура үренделери айдылган. Кыраларды өтөклө, минеральный удобрениелерле жарандыратаны, солок сүретени, парлаган кыраларды кичеетени, кыраларда чык токтодоры, ашты ла азырал эдер культураларды үрендеери, кичееп өскүрери, жуунадары темдектелген.

Совхозто подрядла иштейтен бригадалар төзөйтөн, олды иштеер техникала, инвентарыла жепсейтен жаан иш өткөн. Бригадалардын советтери тудулган, бригадалар көстөлгөн. Бригадаларда партийно-комсомольский группалар төзөлдү, профгруппорттор тудулган. Совхозтын дирекциязынын ла бригадалардын ортодо договорлор тургузылган.

Эмди бу жаан учурлу иште учурап турган жедикпес-тутактарды база айдайын деп турум. Коллективтин (бригаданын)

подрядыла наряд јокко иштейтени керегинде калганчы эки жылда куучын көп болуп јат. Је бу иш бистин областьтын колхозторында ла совхозторында көндүге берди деп айдар арга јок.

Бригаданын подрядыла иштеерине көчөринде аланзыш болуп турган төс шылтак элден озо хозяйстволордын башкараачы ишчилери оны кичеебей, јангы эп-сүмеле иштейтенин озор бойлоры јакшы ондобой тургандарында деп айтса, јастыра болбос.

Коллективный подрядла иштеери көндүкпей турганы учун специалисттер база бурулу. Бу ишти баш агроном ло баш экономист башкараар учурлу. Анайдарда, кажы бир совхозто (колхозто) јаан тузалу ла астамду эп-сүмеле — бригаданын подрядыла иштеерине эмдиге јетире көчкөлөк болзо, ол учун совхозтын директорынын (колхозтын председателинен), баш агрономнон, баш зоотехниктен, баш экономисттен сураар керек.

Бригаданын подрядына көчкөн кийинде кыйалта јок эдетен база бир неме — хозрасчеттын бастыра ээжилерин тузаланатаны. Јангы эп-сүмеле иштеп баштаган звенолордо, бригадаларда ла өскө дө коллективтерде хозрасчет јок болзо, иштеерге айдары јок күч болор.

Бистин Эликманардагы совхозто бригаданын подрядыла иштеп турган бастыра коллективтер бойында хозрасчетту, удуратедре чотожотон чектер тузаланып јадылар.

Анайда эткени эткен ишти, чыгымдарды кажы ла коллективте чике чотоп турар арга берип јат. Бригаданын члендери, озордын бригадири иштеп турала, эдилип турган чыгымдарды пландалганыла түндештирип билип турар. Анайда шиндеп турза, керек јок чыгымдар астаар. Ол бригадага тын астамду. Ненин учун дезе чыгымдарды кичееп астадала, кымакайлап алган акчанын 25 процентин бригаданын члендери үлежип алар.

Эмди бистин совхозтын специалисттери бригаданын подрядыла мал өскүреринде иштеерге белетенип турулар. Быјыл мал өскүреринде коллективный подрядла 7 бригада иштеер. Ого үзеери уй саап турган 3 бригада јангыс нарядла иштеер.

Јер ижинде ле мал өскүреринде ишти бригаданын подрядыла төзөөри Эликманардагы совхозто көндүкти. Ишти јангы прогрессивный эп-сүмеле төзөгөни хозяйстводо бастыра иштерди текши јарандырып баратан быжу јол деп, дирекция ла партийный организация шүүп турулар.

Јангы эп-сүмеле ишти төзөгөни јаан астамдузын совхоз

бешжылдыктын үч жылынын жакылтаарын жедимдү бүүргени,
1984 жылдын баштапкы жарымында жакшы иштегени керелейт.
Совхоз бийик кирелтелерлү боло берди. Он биринчи бешжыл-
дыктын пландары ла молжулары өйинен озо бүүдеринде ал-
анзу жок.

Д. ПЛЕТЕНЕЦКИЙ,
Шебалин аймакта Эликманардагы
совхозтын директоры

ЭКОНОМИЧЕСКИЙ ИШТИ ЈАРАНДЫРАР

Бистин партия јурт хозяйствоны өскүреринин, бастыра агропромышленный биригүнин сурактарына сүреен јаан ајару эдип турганы быјыл Москвада өткөн Бастырасоюзный экономический јуунда КПСС-тин Төс Комитединин Генеральный качызы, СССР-дин Верховный Совединин Президиумынын Председатели нөкөр К. У. Черненко, Төс Комитеттин Политбюрозынын члендери турушканы кереледи. Јуун агропромышленный биригүлерле колбулу көп сурактарды шүүшкен.

Бистин Көксуу-Оозы аймакта калганчы јылдарда малдан алар продукцияларды көптөдөр лө государственного табыштырар иш кезем тыгыды. Аймак он биринчи бешјылдыктын пландарын бастыра көргүзүлөр аайынча бүдүрген.

Аймактын ишкүчиле јаткандары 1984 јылдын баштапкы кварталында государственного сүт табыштырар планы 107 процентке, эт табыштырар планы 115 процентке бүдүрген. Бытыргы јылдагызына көрө сүтти 150 тонна, этти 50 тоннага көп табыштырган.

Онон улам экономика тыгыды: аймактын совхозторы 1982 јылда 2,2 миллион салковой кирелте алган болзо, 1983 јылда 5 миллион салковой алдылар. Јурт хозяйствонын продукциязынын рентабельнозы 18 проценттен 44 процентке јетире бийиктеди. Јурттарды јарандырар иш элбеди. Јылдын ла совхозтордын кажызында ла 10—12 квартирадан бүдет. Социально-бытовой айалга јаранат. Аймактын јурттары государственнын энергосистемазына колбоштырылды.

Бүгүн партийный организациялар экономический ишти јарандыраына јаан ајару эдип турулар. Бу иштин учуры сүреен јаан болгоны эмди кажы ла кижиге јарт. Совхозтор экономический шинжүни тереңжидип, производствоны јаан једимдү, астамду эдерин кичеегилейт. Је бу иште көп уур-күчтер учурайт. Совхозтордо кезик башкараачылар јангы экономический аргаларды, темдектезе, бригаданын подрядыла иштеерин, хозрасчетты тuzаланарын керексибей јадылар. Кезик хозяйстволордо шалырт иш болуп јат, кереги јок чыгымдар эдери учурайт. Мындый айалгада партиянын райкомы кадрларла ишти тыгыдып, оморды экономический башкартунын эп-сүмезине үредет, бу керекте парткомдордын, баштамы партийный организациялардын учурын бийиктедер.

Кирелтелү болорын текши көдүретен аргалардын бирүзи сондоп турган совхозторды озочылдардын кемине жетире көдүрери деп, партиянын райкомы шүүп туру.

Хозяйстволордын башкараачылары ла журт хозяйствонун специалисттери јер ижинде научный тӧзӧлгӧлү система, бригаданын подрядыла иштеери, бийик арбынду технология тузаланары јанынан кичеенип турулар. Је андый да болзо, бу иш эмди тургуза јаан једим бербей туру деп, јартын айдар керек.

Керектер андый болуп турганынын шылтактарын технологиядан бедреер эмес, јаңы эп-сүмени ле технологияны иште тузаланары учун каруулу улустаң бедреери керектүзин партиянын райкомы ӧткүрген шинжү көргүзет.

Јуртхозяйственный производствоны јаан једимдү ле астамду эдип аларына ууланган иштердин ортодо мелиорация јаан учурлу болуп јат. Аймактын хозяйстволорында сугарылып турган кезик јерлерде кажы ла гектардан 50 центнерден ӧлӧн чабып, јуунадып алып јадылар. Је кезик совхозтордо бастыра сугарылган јерлерден текши алган тӱжӱм оноң чик јок јабыс болуп туру. Анайдарда, јер сугарар системалар коомой иштеп јат, эмезе бу иш јаан једикпестерлү тӧзӧлгӧн. Шак ла бу иште једикпес-тутактарды јоголтсо, малга азыралды көптӧдӧ белетеер үзеери аргалар табылар.

Этти, сүтти там ла көптӧдӧр суракты алза, мында тӧс арга — малдын продуктивностын бийиктедетени. Шак ла бу задачага аймактагы агропромышленный биригүниң Соведи, хозяйстволордын башкараачылары ајару эдери керектү.

РАПО-нын ижи керегинде айдып тура, јуртхозяйственный производствоны башкараар јаңы орган бойынын бастыра ийдезиле иштеп барарына буудак эдип турган једикпестерди јоголторын темдектеер керек.

Бүгүн јурт хозяйстводо экономический ишти тыңыдары, совхозтор ло колхозтор јаан кирелтелү болоры, ишчилердин, коллективтин ижи кандый болгонын учындагы једимнен көрӧри керегинде көп куучын болуп јат. Јербойындагы керектерди шиндеп көргӧжин, кажы ла хозяйствого јылдын ла пландайтан јүстер тоолу көргүзүлер берилип, јүзүн-башка иш керегинде көп-кӧп тоолорлу, көргүзүлерлү статистический ле бухгалтерский отчеттор некегилеп турганы јарталат. Калганчы јылдарда совхозтын промфинпланынын ла бухгалтериязынын јылдык отчеты (балансы) бүдүн-јарым катап элбеген. Ӗрӧлӧй турган башкараачы органдарга бичиген јетирүлерди ле отчетторды эки-үч катап астадып ийгенинен совхозтын

ижине бир де тутак болбос деп, специалисттер шүүп турулар. Байла, чокым нормаларла пландаарына, предприятиенин ижи кандый болуп турганын учындагы једимнен көрөрине көчөри керектү. Ол јанынан јакшы ченемел Грузияда ла Латвияда јуулган — оны бистин областта база тузаланары керегинде сурак тургузар керек.

Јангыдан тургузылып турган договор чокым айалгаларда јетире шинделип ченелбеген, оордо кереги јок юридический некелтелер көп, РАПО-го кирип турган партнерлор экономический јилбиркеерин, договорды бүдүрери учун кажызы ла түнгей каруулу болорын јеткилдебей туру. РАПО-лордын советтерине договорлорды бүдүрбегени учун кату каруузына тургузар право берер керек.

РАПО-го акча башка-башка јерлерден келип јат. Онон улам булгакту, јарты јок керектер көп учурайт. Совхозтордо ло колхозтордо јүстер тоолу машиналар, јүзүн-башка техника бар. Олорды иштедерин јеткилдеери, ремонттоп јазаары — ончозы «Јуртхозтехникада». Олордогы көп тоолу инженерно-технический ишчилер машиналар, техника јакшы јазалду болоры учун эмес, товарообороттын ла ремонттын планы бүдери учун кичеенип јадылар. «Јуртхозтехника» јакылталар бүткени керегинде рапорт ийип турарда хозяйстволордо бар тракторлордын, комбайндардын 15—20 проценти үрелеле, иштебей туруп јаткан болот.

Кезикте тракторлор бир ле јазал үрелзе, андый немени хозяйствого садар ордына эмезе үрелгенин јазап берер ордына бүткүл машинаны ремонт эдер мастерскойго бастыразын јетирзин деп некегилейт. Ол тушта бастыра тракторго эмезе комбайнга ремонт эткен дейле, хозяйстводон көп акча алар.

Кезикте керектү запчастыты береле, ордына көп ремонт эткени керегинде эдилбеген иштин бичигин јазайла, база көп акчаны куурмактап алып турган учуралдар бар. Ол эмезе көп јылдардын туркунына кемде керексибеген јазалды эмезе запчастыты совхозко албадап бергилейт, хозяйствого керек јок дейле, аларынан мойнозо, «Јуртхозтехника» ойто албай, списать эдип салыгар деп айдып туратаны бар. Андый учуралдар Суховтын адыла адалган «Алтыгы-Оймондогы», «Амурдагы» совхозтордо болгон.

Анайда көп үрелип турган, күч керектү запчастыты бедреп таппас, кереги јокторы совхозтордо толтыра бололо, хозяйствонун экономиказына каршузын јетирет. Көксуу-Оозы аймактын экономиказы бүткүлинче јаланнан, кыралардан, өлөн эдер, мал одорлодор јерлерден камаанду. Күннин аайы кал-

ғанчы жылдарда журт хозяйстводо иштер өткүрерине жарамыкту эмес болордо, совхозтор экономика жанынан уйдаы бердилер. Совхозтор государствого бир канча миллион салковой төлүлү артып турарда, оморды жеткилдеп турган предприятие-лер ле организациялар көп кирелтелү болгылайт.

«Журтхозтехниканы» иштинг учындагы једимдери учун каруулу эдер ой јеткен. Омор техника јазалду, чынык болорын јеткилдеер, ол учун акча-јал, сый алар учурлу. Кезик совхозтордо ремонт эдер аргаларды тыгыдар, техниканы механизаторлор бойлоры кичееп јазагадый айалга төзөөр, керектү запчастыты совхозтор сайын чике үлештирер керек.

Мелиораторлорго некелтени база эдер керек. Омор учындагы једимдер учун каруулу болзын. Эмди тургуза оморды јер сугарар ла сас јерлерди кургадар јазалдарга берилген акчаны алып аларга кичеенгилейт. Кыраларга ла јаландарга суу барар-барбазы, сас кургаар-кургабазы — оморго керек јок.

Јер сугарар ла кургадар иштер өткүрерине, эдилген системаны кичееп көрөрине ле иштедерине керектү акчаны РАПО-го көчүргени торт болор деп шүүп турум. Андый иштерди РАПО-нын Соведи башкарзын.

Алтайский крайда Советский райондо этке табыштырар мал семиртери јанынан бистинг аймак ортоктожып турганында једикпестер база бар. Калганчы эки јылда эткомбинатка барып турган бир чардын орто тооло тирүге бескези договор аайынча 430 килограмм болор ордына 354 килограммнан болуп туру. Ол аймактын орто тооло көргүзүлеринен јабыс. Бистинг совхозтор Советский райондогы ортоктошкон хозяйстволорго талдама бозулар табыштырып јадылар. Омор дезе, көп бозуларды кыјыктадала кородып, сойып јип, јылыйтып турулар. Табыштырылган бозулардын одус процентке шыдары короп јат. Бу керекте једикпес-тутактарды јоголторго областытын ла крайдын башкараачы партийный, советский ле хозяйственный органдары кирижери керектү.

Партиянын райкомы РАПО-ны тыгыдарга, онын ижин көндүктирип аларга кичеенет. Агропромышленный биригүни экономический бирлик механизм эдип алар керек. Ол тушта пландар ла социалистический молјулар бүдер, экономика тыгыыр.

В. И. ПЕТРОВ,
КПСС-тин Көксуу-Оозындагы
райкомынын баштапкы качызы

Јурукта: партийный организацияның эн артык пропаган-
 гандизи, «Кенгидеги» совхозтың баш зоотехниги Шабанов Владимир Александрович ўредў ۆткўрип отурганы.

Озочыл ченемел

МЕТОДИЧЕСКИЙ ИШТИН ТЌС ЈЕРИ

(Ондой аймакта «Кенгидеги» совхозто политўредўнинг общественный башталгала иштеп турган кабинетининг ижи)

«Кенгидеги» совхозто политўредўнинг кабинетине кирип келген кажы ла кижы онын ичин кееркеде јазаганына ајару эдер. Агылу стендтерде — КПСС-тин XXVI съездининг, партиянын Тўс Комитедининг декабрь айдагы (1983 ј.), февраль ла апрель айлардагы (1984 ј.) пленумдарынын материалдары. Агылу толык политический ўредўнинг методиказына,

партийный организациядагы эн артык пропагандисттерге учурлалган.

Мында «Кажы ла кижиге алдынан бойы үренери — революционный теорияны үренип билип алатан быжу арга», «Үренип тургандардын общественно-политический практикасы», «Олор партиянын сөзин албаты-калыкка јетиреелер» деген бажалыктар ла материалдар көргүзилген.

Агылу стендте хозяйстводо политический ле экономический үредүнинг системазы, методический советтин члендеринин списогы, онын ижинин планы.

«Кенгидеги» совхоз он биринчи бешјылдыкта социально-экономический өзөтөнин онынчы бешјылдыкта түндөштүргөн материалдарлу јазал база бар. Пропагандист ле үренип турган улус јуртхозяйственный производство тыгып, иштин арбыны бийиктеп келгенин көрөр аргалу.

Агылу стендте јуртхозяйственный культуралардын түжүми, малдын продуктивносты өзүп келгени көргүзилген.

КПСС-тин Төс Комитединин калганчы Пленумдарынын материалдары аайынча пландалганына үзеери иштин арбынын бир процентке бийиктеткени, продукцияны эдерине чыгымдарды пландалганына үзеери јарым процентке јабызатканы совхозко нени, кандый астам берерин көргүзөт.

Кабинетти чүмдеп јазары јангыс ла стендтер эткениле божбой јат. Мында эптү классный доска, диапозитивтер ле диафильмдер көргүзөтөн экран бар. Бир стенде марксизм-ленинизмнин классиктеринин произведениелерин, үредү-методический литература салган јаан шкаф. Агылу полкаларда үренип турган улус ла пропагандисттер тузаланзын деп, башка-башка темалар аайынча газеттерден ле журналдардан кезип алган статьялар, өскө дө керектү материалдар јууган папкалар. Мында ок технический средстволор ло көргүзүлү материалдар.

Кабинеттин заведующийи В. А. Пушнинанын некелтезиле агылу кып берилген. Кабинеттин ичин заведующий пропагандисттерле кожо јазады. Совхозтын экономисттери, методический советтин члендери тын болуштылар. Олор керектү материалдар јуурга болуштылар.

Кабинетти јазарынан, јуулган материалдардан көп керектер камаандузы јарт. Је иш, политический үредү јаан једимдү болотоны элден озо улустан, үредү өткүрип турган пропагандисттерден, олордын билгиринен, таскадузынан, ченемелинен, берилген ишти кичееп бүдүрерге күүнзегенинен камаанду.

Онын учун партийный комитет политический үредүний кабинетинде методический советтин члендерине теоретический ле методический билгири тын, ченемелдү улусты көстөгөн. Шак ла советтин, элден озо заведующийинин — совхозтын баш экономизи, коммунист В. А. Пушнинанын эрчимдү ижинин шылтуунда кабинет совхозтын ишчилеринин политический ле экономический үредүзинин үредү-методический төс јери боло берди.

Методсовет партийный, комсомольский ле экономический үредүний 8 группадын, 25 политинформаторлорды ла агитаторлорды башкарып, оларго методический болуш берип туру. Политический ле экономический үредүний школдорында совхозтын ишчилеринин 40 проценти үренип јат. Партком, үредү-методический совет үредү канайда өдүп турганын јаантайын шиндеп, табылган једикпес-тутактарды јоголторы, үредүни јарандырады јанынан чоком иш өткүрип турулар.

Кабинеттин методсоведи бүдүрип турган иш элбек. Анда политический ле экономический үредүни төзөөрине, пропагандисттерди талдаарына, оларды үредерине парткомго болужары, пропагандисттерге үредү өткүрерине белетенерине, үредүни өткүрерине болужатаны бар. Кабинеттин соведи цеховой партийный ла комсомольский организациялардын качыларынын, политинформаторлордын, агитаторлордын, наставниктердин семинарларын өткүреринде эрчимдү туружып јат.

Семинарларда кабинетте бар пропаганданын технический средстволоры ла көргүзүлү материалдар тuzаланылат.

Политический ле экономический үредүний кабинетинде өткүрип турган иштердин бирүзи — ачык үредүлер өткүреле, оны элбеде шүүжетени. Бу иштин амадузы: үредүни канайда өткүрерин, лекцияны белетеп канайда кычырады, куучынды өткүретенин, көргүзүлү материалдар ла технический средстволор тuzаланып чоком көргүзип беретени.

Кабинеттин методический соведи идеологический ишчилердин ижинин озочыл ченемелин јууп таркадарына јаантайын ајару эдип туру. Калганчы эки јылда пропагандисттердин — В. А. Шабановтын, З. М. Поповтын, А. С. Ченчулаеванын ижинин ченемелин таркаткан.

Бу кабинетте аймактын пропагандисттеринин семинарынын секцияларынын үредүзи өдүп јат, бого ченемел алыжарга политүредүний өскө кабинеттеринин заведующийлери улай ла келгилейт.

«Кенидеги» совхозтын кабинетинде 5 јылга шыдар иштеп јат. Өткөн ой ас, је једимдер көп. Ишкүчиле јаткандардын по-

литический ле экономический үредүзи тыгыды, үредүнинг чын-
дыйы жаранды, идейный кеми бийиктеди, пропагандисттердин
билгири ле методический таскадузы бийиктеди. Бастыра бу
једимдерден улам хозяйствонун једимдери көптөди. 1983 жыл-
да совхоз јуртхозяйственный продукцияны государственного та-
быштырар пландарды бүдүреле, 700 мун салковой кирелте
алган.

В. ПАРАЕВ,
КПСС-тин обкомында политический
үредүнинг Туразынын консультанты

ПАРТИЯНЫН БЫЖУ ЛА ЧЫНДЫК БОЛУШЧЫЗЫ

Быжыл 12 июльда комсомолго Владимир Ильич Лениннин адын адаган күннен ала алтан жыл толды. Коммунисттердин партиязы төзөгөн ле күнүн сайын тазыктырып турган комсомол жаңы жүрүмди төзөп бүдүреринде онын быжу ла чындык болушчызы болгон до, мынан да ары болор.

ВЛКСМ бойынын ийделү болгоныла, бастыра једимдерле партиянын ајарузына молјулу. Партия күнүн сайын кичееп ле башкарып турган шылтуунда јашөскүримнин Улу Ленин төзөгөн Союзы јакшынак јол өтти.

150 миллион Совет јашөскүримге Лениннин комсомолы идейный кемин бийиктедер, јакшы кылык јанга тазыгар школ болуп јат. Баштапкы комсомолдордын балдарынын балдары Улу Лениннин сүриле кееркедилген кызыл значокты төштөринде оморкоп эдингилейт. Олор озогы комсомолдор баштаган улу керектерди ичкери апарып јадылар. «Совет јашөскүрим коммунизмнин амадуларына једип аларга, революционный ээжи-јандардан кыйа баспай, бешјылдыктын пландарын бүдүреринде баштаачы јерде барып јадылар» — деп, КПСС-тин Төс Комитединин июнь айдагы (1983 ј.) Пленумында темдектелген.

Черүде комсомол организациялардын качыларынын Москвада өткөн јуунында КПСС-тин Төс Комитединин Генеральный качызы, СССР-дин Верховный Совединин Президиумынын Председатели нөкөр К. У. Черненко айткан: «Комсомол партиянын быжу резервы ла јуучыл болушчызы. Јиит ленинецтерге партия каруулу керектер бүдүмјилеп берген де, берип те јат. Ол керектерди комсомол быжу эдерине иженип туру». Комсомолдын учурын анайда бийик темдектегени јиит уулдарды ла кыстарды жаңы јаан керектер эдерине оморкотты.

Јашөскүримнин Союзы төзөлгөн баштапкы ла јылдарда В. И. Ленин бойынын куучындарында, статьяларында ла өскө дө документтеринде комсомол Коммунистический партиянын эн јуук болушчызы болгон учурын јартап көргүскен.

В. И. Лениннин кереес јакылталарында јашөскүримди үредип тазыктырарынын учуры, социализмнин обществозында онын туратан јери көргүзилген. Анчада ла В. И. Лениннин РКСМ-нин III съездине айткан куучынынын учуры јаан.

Улу Лениннин кереес жакылталарын комсомол жүрүмде бүдүрүп турганын бистин Туулу Алтайдагы организациянын жүрүминен көрөр аргалу. Алтан жыл мынан озо, 1924 жылда 23 майда Улалуда РКСМ-нин баштапкы областной съезди ачылган. Съезд ачылган өйдө Туулу Алтайда комсомолдын 46 ячейказы 473 комсомолецти бириктирген. Олордын ортодо 371 уул, 102 кыс болгон. Национальносты жанынан 347 орус, 126 алтай уулдар ла кыстар.

Эмдиги өйдө областьтын комсомол организациясынын 545 баштамы ла 885 цеховой организациялары 26041 комсомолды бириктирет, ол тоодо 9797 алтайлар, 1463 казахтар, СССР-дин өскө национальностторынын ла ук албатыларынын 42 кижин.

1924 жылда областьта бар болгон 464 комсомолецтен 127 кижин бичикти чек билбес, 35 кижин жүк арайда кычырар ла бичири болды. Бастыра областьтын организациясында бийик үредүлү кижин жок, жүк ле 16 кижин орто үредүлү болгон. Бүгүн областьтын организациясында 1369 кижин бийик үредүлү, 618 кижин жетире божотпогон бийик үредүлү, 14514 кижин орто үредүлү.

«Коммунизмге үренери» жанынан Улу Лениннин кереес жакылтазын жүрүмде бүдүрөтени — ак-чек иштенип, совет албатынын жадын-жүрүмин там жарандырарга, бистин Төрөлистин там өнжидип тыгыдарга иште жагы жаан жедимдерге жедип алып туратаны болуп жат.

Бистин областьтын ончо жерлеринде, жүзүн-башка иштерде комсомолдор иштеп, бийик жедимдерге жедип алгылайт. Туулу Алтайдын албаты-хозяйствозында 24 мун жинт уулдар ла кыстар иштейт. Колхозтордо, совхозтордо, предприятиелерде ле организацияларда комсомолдордон ло жаш өскүримнен 176 коллектив төзөлгөн. Олордын ортодо эн жакшы жедимдерлү иштеп турган коллективтер: Кош-Агаш аймакта «Чолмон» коллектив, Көксуу-Оозы аймакта уй саачылардын «Подснежник» коллективи, Шебалин аймакта Акжолдо жинт ан өскүреечилердин коллективи ле өскөзи де.

Он биринчи бешжылдыкта элбеген социалистический мөр-өйдө озочыл комсомолдордын тоозы көптөп туру. Бүгүн андый озочылдардын тоозында Горно-Алтайскта кийим көктөөр фабриканын ишмекчилери Пантелеева Мария, Ондой аймакта Ийиндеги совхозтын тракторизи Матвеев Марат ла өскөдө көп нөкөрлөрдиги адаарга жараар.

ВЛКСМ-нын обкомынын бюросы комсомолго В. И. Лениннин адын аданганына учурлай 1984 жылдын 1-кы февральдан ала 24 июньга жетире мергендү иштин вахтазын жарлап өткүр-

ди. Мергендү иштин итоторын СССР-дин Верховный Советине выборлордын күнине учурлай 4 мартта, ишкүчиле јаткандардын телекейлик байрамына учурлай 1 Майда, совет јашөскүримнин күнине учурлай 24 июньда көргөн.

1 Майга учурлалган мергендү иштин озочылдары: Горно-Алтайскта бөс согор фабриканын ишмекчизи Березикова Зоя, Маймадагы «Трансјуртхозтехниканын» шоферы Стонт Макара, Турачак аймакта Байголдогы стройучастоктын экскаваторшиги Јалбачев Алексей, Шебалин аймакта Каспа јурттын садучызы Иркутова Ульяна, Көксуу-Оозы аймакта улусты бытовое јеткилдеер управлениенин кийим көктөөчизи Очкасова Татьяна, Горно-Алтайск городто телефонистка Ощепкова Ольга. Озочылдар ВЛКСМ-нин Төс Комитединин «Беш-јылдыктын I степень јиит гвардеези» знагыла кайралдаткан.

Областын комсомолдоры ла јашөскүрими ВЛКСМ-ге В. И. Лениннин адын аданганынын 60-чы јылдыгын јозокту уткыыры учун мөрөйлөжип, мергендү иште јакшы једимдерге једип алып турулар. Темдектезе, Кош-Агаш аймакта «Кызыл Чолмон» колхозтын комсомолдоры кажы ла эчкиден план аайынча 650 граммнан ноокы тараар ордына, 815 граммнан тарап алдылар. Эң јакшы једимдерге јиит эчкичилер Константин Челтуев, Евгений Табылгинов, Дина Турдубекова, Валентина Гумарова, Раиса Бухарова, комсомолдордын ла јашөскүримнин «Чолмон» коллективи једип алдылар.

Социалистический мөрөйдө Горно-Алтайск городтын ла Көксуу-Оозы ла өскө дө аймактардын комсомолдоры ла јашөскүрими једип алгандар.

«Союзын задаказы — кандый бир билгирлерди бойы үренип билип алала, бичик билбейтен карачкы јүрүмнен бойы айрылып болбой турган јиит уулдарга ла кыстарга болужары. Јашөскүримнин Союзынын члени болгон болзон бойыннын ижинди бойыннын ончо арга-чыдалынды текши керекке берерге кичеен. Коммунизмге үренип тазыгарынын учуры андый» — деп, В. И. Ленин РКСМ-нин III съездинде айткан.

Улу башчынын ойгор јакарузы јүрүмде бүдүп турганы бистин областьтын өдүп келген јолынан көрүнөт. Озогы өйлөрдө каан башкарган Россиянын тын сондогон јака јери, албатыкалыгы нургулай бичик билбейтен Туулу Алтай Совет јаннын јылдарынын туркунына нургулай бичикчи, бийик культуралу ла тын экономикалу область боло берди.

Бүгүңги күнде областьта 184 школ, 7 профтехучилище, аңылу орто үредүлү беш техникум, пединститут иштеп туру.

Жылдын ла 5 муннан ажыра јиит уулдар ла кыстар орто үредү алат. Иштеп турган јашөскүримнин 78 проценти орто ло бийик үредүлү. Областьта үредүчилердин тоозы јылдын ла көптөп, быјыл 2493 кижиге јетти.

Областьта јети мун јиит ишчилер комсомолдордын полит-үредүзинин системазында бойынын политический билгирин бийиктедип турулар.

Текши үредүлү школдордын ла профессионально-технический үредүни јангырта төзөөринин төс ууламјыларын шүүжеринде областьтын комсомолдоры ла јашөскүрими эрчимдү турушты. КПСС-тин Төс Комитединин апрель айдагы (1984 ј.) Пленумынын ла ВЛКСМ-нин Төс Комитединин VIII Пленумынын школдын ижин јангырта төзөөрине учурлаган јөптөрин ВЛКСМ-нин обкомынын, горкомынын ла райкомдорынын пленумдарында шүүжеле, бу јаан учурлу иште Туулу Алтайдын комсомолы бүдүретен задачаларды темдектеген.

1917 жылда Октябрьдагы социалистический революция јенген шылтуунда төзөлгөн ишмекчилердин ле крестьяндардын телекейде баштапкы государствовынын чыгарган баштапкы законы — амыр-энчү керегинде Декрет болгон. Онон бери алтан алты јыл өтти, је Совет государствовын тышјанындагы Улу Ленин тургускан политиказы кубулбады.

Совет Союз өскө ороондорды јуулаарга амадабай турганын телекейдин амыр-энчүге күүнзеген эл-јоны јакшы билер. Је империализмнин калјуурыган кара сагышту ийделери јуу-јепселдерди көптөдип, черүлерин тыгыдып, бистин ороонды јуулаарга јазанып турганына Советтер орооны јөпсинип отурбазы јарт. Бистин ороон бойын ла најыларын өштүлерден корулап алгадый арга-чыдалы бар.

Орооннын коруланар ийдезин тыгыдарына ууландыра партия ла башкару өткүрип турган иштерди Совет јашөскүрим јарадып ла јөмөп туру. Туулу Алтайдын јашөскүрими, бастыра совет јашөскүрим чилеп ок, амыр-энчү учун тартыжуда эрчимдү туружып, империалисттер ядерный јуу-јепселдерди көптөдөрин токтотсын деп некеп турулар. Андый некелтелү письмонын алдына Туулу Алтайда 27 мун јиит уулдар ла кыстар кол салдылар.

23 июнда областьтын јашөскүрими комсомолдордын ла јашөскүримнин Бастырасоюзный субботнигинде турушкан. Субботникте иштеп алган акча телекейдин јашөскүриминин ле студенттеринин 1985 жылда Москвада өдөтөн 12-чи Бастырателекейлик фестивалинин фондына барды.

12 июльда областьтын ончо комсомольский организацияларында «В. И. Ленинниң адыла өткөн 60 жыл» деген кычырула митингтер өдөр. Ол митингтерде комсомольский организациялар партийный комитеттерге, партиянын ла комсомолдын ветерандарына Улу Ленинниң кереес жакылтадарын бүдүрип турганы керегинде рапорт бередилер.

Комсомолго В. И. Ленинниң адын аданганынан ала өткөн 60-чы жылдыктын жакшынак юбилейин Туулу Алтайдын комсомолдоры ла жашөскүрим иште ле жүрүмде жаңы жаан једимдерле темдектеп турулар.

Коммунисттердин партиязынын быжу ла јуучыл болушчызы болгон ВЛКСМ-ниң бастыра историязы, ат-нерелү тартыжуда ла эрчимдү иште өткөн жакшынак јолы — совет улустын јиит үйези Улу Ленинниң кереес жакаруларынан кыйа баспай турганын керелейт.

КОНТРПРОПАГАНДАНЫ ЭЛБЕДЕР ЛЕ ТЫНГЫДАР

Социализмге өштү идеологияны ла политиканы иле-жартына чыгарып, удурлаштыра тартыжары партиянын идеологический ижинин жаан учурлу задачаларынын бирүзи. Телекейде социализмнин ле империализмнин ортодо тартыжу курчий берген эмдиги бу иштин учуры анчада ла жаандады.

Совет Союзы, социализмди жамандаары капитал бийлеген ороондордо государствонун политиказынын кемине жетире көдүрилди. Империализм СССР-ге ле социализмнин өскө дө ороондорына удурлаштыра психологический жуу баштады. США-нын президенти Рейган коммунизмге удурлаштыра жагы «крестовый поход» жарлады.

Мындый айалгада «Билгирлер» общественонун организацияларына буржуазиянын идеологиязына удурлашкан пропаганданы элбедер амадула лекциялар кычырарын тынгыдар ла жарандырар задача тура берди.

«Билгирлер» общественонун Туулу Алтайдагы областной организациязынын төрт мунга шыдар лекторларынын эдетен кереги албаты-калыкка телекейдеги кату айалганы ондоп бил ип аларга болужары, Совет жүрүм артык болгонын, капитал бийлеген ороондордо ишкүчиле жаткан калык шыралап жүргенин, империализм жууга белетенер калжу политика өткүрип турганын жартап айдып берери. Ол жанынан өткүретен иштер КПСС-тин Төс Комитединин июнь айдагы (1983 ж.) Пленумынын материалдарында темдектелди.

Пленумнын жөби аайынча журт жерде өткүретен лекционный иштин төс ууламжылары:

— Марксизм-ленинизмнин үредүзин таркадары, КПСС-тин башкараачы учуры бийиктей бергенин жартаары;

— совет улусты, анчада ла жашөскүримди, социалистический Төрөлин сүүрине, партиянын керегине чындык болорына үредип тазыктырары;

— буржуазный обществодо ишкүчиле жаткан улус түрөп, шыралап, иш таппай жүргенин көргүзери, капитал албаты-калыкты базынып, күчин жип турганын иле-жартына чыгарары.

Бистин пропагандада жаан учурлу жерде Советский патриотизмге ле пролетарский интернационализмге үредип тазыктырар иш жаан учурлу жерде туруп жат. Империализмди критикалаган лекциялар кычырып турган лекторлордын тоозы

көптөйт. Олорго общественно-политический билгирлердин научно-методический соведи (председатели — пединституттын проректоры нөк. Табакаев Ю. В.) ле КПСС-тин ле Совет башкарунын тышјанындагы политиказы аайынча совет (председатели — доцент нөк. Тадыев П. Е.) болужып турулар. Бу советтер кычыратан лекциялардын тематиказын тургузып, лекторго болушту материалдар белетегилейт.

Темдектезе, мындый темалар аайынча материалдар белетелди: «Национальный суракты бүдүреринде коммунистический партиянын исторический ченемели» (авторы — КПСС-тин обкомынын качызы нөк. Алушкин Б. К.), «КПСС-тин совет обществоны башкараачы ла ууландыраачы ийдези» (авторы — КПСС-тин обкомынын лекторы нөк. Сортыяков Д. А.), «Совет избирательный система — телекейде эн демократический» (авторы — облпрокурордын заместители нөк. Табаев Д. И.), «Јашөскүримге социалистический жүрүмнин артыктузы керегинде» (авторы — ВЛКСМ-нин обкомынын баштапкы качызы нөк. Сумин Г. А.), «СССР-дин Гербы, Маанызы ла Гимны» (авторы — «Алтайдын чолмоны» газеттин редакторы, юридический наукалардын кандидады нөк. Тюхтенев С. С.), «Көп национальностторлу Совет государствоны В. И. Ленин төзөгөни» (авторы пединститутта КПСС-тин историязынын кафедрасынын баш преподаватели нөк. Болдуев А. А.).

В. И. Ленинге учурлалган, КПСС-тин ле Совет государствонын тышјанындагы политиказы аайынча кычыратан лекцияларга керектү материалдар белетелген. Олорды ончозын лекторлор тузаланзын деп аймактар сайын ийе берген.

Буржуазиянын идеологторы Совет Союзты, социализмди јабарлап турганын иле-јартына чыгаратан сурактар аайынча, анайда ок совет патриотизмге ле интернационализмге тазыктырар темалар аайынча кычырар лекцияларга керектү материалдарды военно-патриотический билгирлердин научно-методический соведи белетеп туру. Бу Советтин ижин облвоенкоматтын политотделинин начальниги нөк. Землянский В. П. башкарат.

Военно-патриотический билгирлердин соведи, темдектезе, быјыл мындый темалар јазады:

— ишкүчиле јаткандарды патриотизмге ле интернационализмге үредип тазыктырары;

— эки системанын ортодо идейный тартыжу;

— Днепр учун јуу-согуш ла историяны булгаачылар.

Литература ла искусство аайынча совет (председатели —

филологический наукалардын кандидады, институтта профессордын ижин бүдүрөөчи нөк. Каташ С. С.) калганчы эки жылдын туркунына «Искусство ло жүрүм», «Литература ла жүрүм» деп лекторийлерди өткүрүп келди. Олордо институт-тын студенттери, городто аңылу орто үредүлү училищелерде ле техникумдарда үренеечилер туружат.

Совет аймактардагы лекторлорго болушту көп темалар аайынча материалдар белетедилер. Ол тоодо «Совет искусство национальный ла интернациональный сурактар» деп теманы культуранын облуправлениезинин начальнигинин заместители нөк. Тарбанакова С. Н., «В. И. Лениннин кебери албатынын поэзиясында» деп теманы нөк. Каташ С. С. белетеген.

«Билгирлер» общественонун бистин областьтагы көп организациялары КПСС-тин ле Совет башкарунын ичбойындагы жүрүминин ле тышјанындагы политиказынын јаан учурлу сурактары аайынча лекцияларды кычыргылайт. Андый лекциялар ишкүчиле јаткандардын коллективтеринин бүгүн бүдүрүп турган задачаларыла көнү колбулу.

Темдектезе, «Эмдиги идеологический тартыжуда демократиянын учуры, кижинин праволоры ла јайымдары керегинде, лекцияны Горно-Алтайск городто — С. С. Тюхтенов, Л. В. Грачева — Маймада, В. А. Овсянников Чойдо кычырадылар.

«Эмдиги идеологический тартыжуда национальный ла интернациональный сурактар керегинде, лекцияны Г. А. Кордонский — Горно-Алтайскта, Е. В. Ефимова Маймада кычырдылар.

«КПСС-тин XXVI съезди, партиянын Төс Комитединин июнь айдагы (1983 ј.) Пленумы телекейлик эки системанын ортодо идеологический тартыжу курчып турганы керегинде» лекцияны Шадеев М. А., Аргоков А. Г. — Шебалин аймакта; Бабин Н. А., Аракчина А. К. — Кан-Оозы аймакта; Танкова Г. Д., Табакаев Л. С. — Майма аймакта; Пустогачев В. Н., Колупаев В. Г. — Турачак аймакта; Терехин Ю. М., Медведев И. Ф., Андронкина В. Р. Горно-Алтайск городто кычырдылар.

Майма аймактын коллективтеринде общественонун члендери «Кудай јангы ла идеологический тартыжу», «Эмдиги өйдөги идеологический тартыжу керегинде» лекциялар кычырдылар.

«Билгирлер» общественонун Кан-Оозы аймактагы организациязы «Совет јадын-јүрүм — Улу Октябрьдын једими», «КПСС-тин XXVI съезди социалистический обществодо јү-

рүмди там јарандылары» керегинде лекциялар кычырып турулар. Улус анчада ла П. М. Алушкина, И. М. Ченчаев, И. М. Клешева кычырган лекцияларды јилбиркеп уккылайт:

ВЛКСМ-нин Кан-Оозындагы райкомынын лекторлары «Эки телекей — јииттердин эки башка јүрүми», «Идеологический тартыжу ла јашөскүрим», «Империализмнин каршулу ижи» керегинде лекциялар кычыргылайт. Јашөскүримге лекциялар кычырарында, докладтар эдеринде ВЛКСМ-нын райкомынын баштапкы качызы Кичеев В. С., «Кырлыктагы» совхозто комсомольский организациянын качызы Байрышев В. Г. Күмир-Оозындагы Културунын туразынын директоры Ефимов Г. С. јакшы туружып јадылар.

Контрпропаганданын (буржуазиянын пропагандазы Совет јүрүмди јабарлаганын иле-јартына чыгарар ла удурлажа тартыжар иштин) сурактары «Билгирлер» обществонын члендери телекейдеги айалга, идеологический тартыжу керегинде, военно-патриотический тема, литературанын ла искусствонын тематиказы аайынча кычырып турган лекцияларда көдүрилип јат.

Буржуазиянын пропагандазы Совет Союзтагы албатылардын јүрүмин, социализмди бүдүрер иштердин ээжилерин, амыр-энчү учун тартыжузын јамандагылап јат. Андый јабарлашты иле-јартына чыгарып, туй согорго кычырып турган лекцияларда «Билгирлер» обществонын члендери совет албатылар, ол тоодо алтайлар Совет јаннын јылдарынын туркунына једип алган социально-политический, экономический, культурный өзүмди чоком керектерле көргүзип турулар.

Интернационализмге учурлалган лекцияларда бистин областьтын ишкүчиле јаткандарынын бисле коштой турган Монголиянын Баян-Ульгий аймагынын ишкүчиле јаткандарынын најылык колбулары элбеп турганын тuzалангылайт. Кош-Агаш, Улаган, Кан-Оозы, Ондой аймактардын колхозторы ла совхозторы МНР-дин Баян-Ульгий аймагынын сомондорыла экономический ле культурный колбуларлу. Кезик хозяйство-лор совет-монгол најылыктын Обществозынын коллективный члендери. Калганчы јылдарда «Билгирлер» обществонын бистин областьтагы организациязынын он члени карындаштык Монголияга барып, лекциялар кычырдылар.

Империализмнин пропагандазы социализмди јабарлаган каршулу ишти там ла тыгыдып турган айалгада КПСС-тин Төс Комитединин июнь айдагы (1983 ј.) Пленумы контрпропаганданы јаан једимдү эдип элбедер задача тургусты.

«Билгирлер» обществонын областьтагы организациялары

партия тургускан бу јаан учурлу задачаны једимдү бүдүрерге бойлорында контрпропаганда јанынан методический секциялар ла комиссиялар төзөдилер. Келер өйгө тургузылган пландар аайынча озор бу иштин методиказын јазап, башка-башка темалар аайынча лекциялар кычыратан материалдар белетеп баштадылар.

Контрпропаганда аайынча лекциялар кычыларында областьтын талдама лекторлары, темдектезе, Г. Д. Танкова, Г. Г. Пыхтин, Н. И. Тулинѳ, С. В. Уфимцев, М. Г. Еркина, В. А. Наева, М. С. Пятков, В. А. Бедарева, Н. С. Модоров ло өскөлөри де туружып јадылар.

Эмди телекейде айалга катулана берген айалгада, бу сурактар аайынча кычырып турган лекциялардын тематиказын јаныртар керек. СССР-дин тышполитиказын ла телекейлик колбулардын сурактарын јартаарда јер үстинде амыр-энчүни јеткилдеерине, јуу-јепселдерди көптөдөрин токтодорына, ядерный јуу-чак башталар јеткерди јоголторына ууландыра партия ла башкару өткүрип турган ишти теренжиде көргүзери керектү.

Телекейлик керектер аайынча кычырып турган лекцияларда КПСС-тин ичбойындагы ла тышјанындагы политиказы колбулу болгонын, бистин экономический једимдерис орооннын коруланар ијдезин тыгыдарыла колбулу болгонын көргүзер, телекейде болуп турган керектер кажы ла совет кижиден бойынын ижин кичееп бүдүрерин керексип туру деп јартаар керек.

Кычырылып турган лекцияларда эдилген докладтарда, өткүрилген беседаларда ишкүчиле јаткандарга социализмдеги јүрүм капитал бийлеген ороондордогы јүрүмнен чик јок артык болгонын көргүзери керектү.

А. П. САФРОНОВ,
«Билгирлер» общественонин областьтагы
организациязынын правлениезинин
председателинин заместители

КУУН-САНАА УЧУН ТАРТЫЖУ

Эмдиги эфир эртегизиндий ээн ле шык эмес. Көскө көрүнбес кей-эфирде, чанкырайган тегериде, чакпындалган тенгистерде, јер-јенгистин једип болбос телкеминде кайралап јана баспайтан, кайрал сурап калбайтан, качан да озо болбогон калапту ла кайкалду тартыжу өдүп јат.

Каны-јини јайрап акпастан, је калык-јондорго качаланду, телекейдин текши амырына тен ачаанду ла түбектү тартыжу. Санаа-күүнди булгайтан тартыжу, салымдарын ылгайтан тартыжу. Көстөрине илинбестен, көгүстерин түймедетен илбизиндү тартыжу радиоло колбулу.

Јаан тайгалар тургак болбос, јаан талайлар буудак болбос, эл-ороондор тергее-граны эрчимдү манын токтотпос, екпиндү үнин мокотпос куулгазынду су-јоргодый радионы айладып тапкан тужында онын ак-јарыктын албаты-јонына јенү-једимди јарлайтан, јеткер-түбекти тил эдетен, јер кулакту учурын учына чыгара шүүген бе, улу камаанын сескен бе?

Азыйгыда, радио деп јазал ачылгалак тужында, эфир ээн, кей кыш болгонын эмди јаанду-јашту текши билер. Кандый да аалга-туйук ыжык јерде јуртап јаткан бол, јол-јорыкта јүр, тайга-ташка конуп јат — колында кожончы-солунчы кайырчак — экче транзисторды толгоп ло ийзен, телекейдин текши солун-табыжын, кожон-ойынын, коп-төгүнин, коот-јыргалын, эзен-амырын, энчү-тыжын тутканча ла тутак-сондош јогынан айдып-төгүп беретен эмей.

Анчада ла эмдиги телекейлик айалгада. Анчада ла эмдиги өдүп јаткан өйдө. Анчада ла бүгүнгү курчып ла тынгыскып келген идеологиядагы ла политикадагы тартыжуда. Анчада ла, качан эки терс-башка көрүм-шүүлте ле эки ууламјы-курс — социализм ле империализм ачыйдан кабыжып келген тужында. Шак онын учун эфирдеги кем-телкемин ылгабайтан радионын учуры айдары јок јаан јуучыл эп-арга болуп јат.

Текши эл-јонго јетирү-табыш эдетен эп-аргалар тоозында радио — эн учкуны, эн шургуны, эн бачымы ла эн белени деп темдектеер керек.

Американын Бириктирген Штаттары ла НАТО-нын ороондоры јуу-јепселдер белетеерин ума јоктон көптөдип, јуучыл белетениште бисле маргыжып, эриктеп чыгарына мууканган айас, бистин Совет Союз ла социализм күреезинде турган

карындаштык ороондорго каршулу јаан кампания өткүрүп, куурмакту кей-төгүн жайып, бистерге удур карам-кайрал жогынан каргышту «психологиянын жуузын», жартап айтса, санаа-күүнибисти булгайтан, ичкери өзүмисти, эткен-туткан ижибисти, турган-јаткан совет жүрүмисти жабарлайтан, ак-жарыкта амыр-энчүни атомнын чагынан корулайтан агару керегибисти коптойтон меке-сайгакту жуу жарлалган.

Эмдиги американ президент Рональд Рейган историянын агынын тескери бурырга амадап, бистин күн-жаркынду Совет орооныбысты «Жеек-жеткердин жеезелү уйазы» деп жарлап, коммунизмди туй согуп, келер өйдө оны историянын күл-кубарындый калар деп жарлап, биске удур «кресттү жуу-жорык» ачкан. Онын бу сөстөри күнүн сайынгы өдүп јаткан керектерге аай политиканын сабузыла айдылган эмезин телекейдеги катуланган айалга империализмнин эн карануй ийде-күчтери өндөйип, күйбүрежип келгени јарт керелейт. Эмдиги телекейлик айалганын шак мындый аайын, јөпсинишпес сурактардын там түйүлип ле тыгыскып јатканын бистин ончобыска чоком ајаруга албаска болбос.

Социализмнин ороондорында удур өткүрүп јаткан каршулу «психология жуу-согужында» империализмнин «кору-чыл кресттүлери» радио ло телекөрүлтенин канча жүзүн эп-аргаларын экпиндү тузаланып, јетирү жартамал јанынан бистерге чындаптап калапту табару эдерге чырмайып туру.

«Планетадагы миллиард тоолу улустын күүн-санаазы учун тартыжу өдүп јат. — деп КПСС-тин Төс Комитединин былтыргы июндеги Пленумында чике айдылган. — Онын учун кижиликтин келер өйи идеологиядагы бу тартыжу канайда туузыларынан камаан-шылтузы ас эмес».

Анайдарда, партия каршулу, куурмакту империалист пропаганданы билгир коскорорго ого удурлаштыра быжым шүүлтелү, бирлик, экпиндү ле једимдү иш өткүрерин јангыс ла телекейлик аренада эмес, је онойдо ок ороон до ичинде сыранай керектү ле учурлу деп бодойт.

Идеологиядагы өштүбис көп саба совет улустын күүн-санаазын, көрүм-шүүлтезин булгап-бултаартып, толгоп-мокодып болбозы јарт. Је качан таскамал иште нојоо болгожын, качан бу иш калай ла моко өткүрилип тургажын, керексинбей, јыла-дап јаткажын, шак бу тужында јаман јыттын јарсыган јыды өдүп, сайгакту камааны сызылып-чыгып келетен эди.

Мынызы кайдан, канайып сезилет дегенде, кезик аразында анда-мында болор болбос куучын эдетени, эмезе «бир ийт көрүп үрет, бирүзи көрбөй үрет» дегени чилеп, каршулу про-

паганданын жаңылгазы болуп, айландыра жүрүмисте болуп турган керектерди, учурап турган једикпестерди көпчиткен ајас аай-коой јогынан сөгөтөни, јон-обществонын керегине јозок јетиришпей, јожон-кажан болотоны, күнбадыштын буржуазный јабатуткуш, ачыркак јан-кылыгын бойына үлгү-үлөкер аайлу алынатаны илелейт. Кезик аразында мындый күүн-таптын сыркынына соктырганын улус акту бойы да сеспей, илинип-сапталып калат, бодоп ло, өскө үндерге өткөнишкен аай, калырап-калбандап турат. Шак онын учун мындый күүн-санаага, татка чылап, таптырып тургандарды ајарбаска болбос, ондыйларга өйлү-өйинде јартамал-болуш эдери жүк ле парторганизациялардын, коммунисттердин эмес, је текши јоннын тег туружар кереги болуп јатканын ундыбайлык.

«Психологиянын јуузын» ачканыла колбой Американын Бириктирген Штаттарынын пропагандазы кезем кубултылды. Анда идеологиянын сайлама-төзөлгөлөри жаңырта тургузылган. Рейган пропаганданы башкарып өткүрерин черү ле кайунын колына көндүрө табыштырып берди. Мыны башкаратан төс штаб төзөлгөн. Ол башкарунын туду-кеми јок органы болуп јат, је оны көс кумактап «Пропаганданы пландајтан аңылу бөлүк» деп јобоштыра адап койгондор. Онын бажында президенттин национальный јеткер болбозы аайынча болушчызы туруп јат. Бөлүкке коруланыштын министри ле Төс Кайучыл башкартунын директоры кирет. Былар үчү база ЮСИА-нын директоры шак бу төс штабтын башчылары болор. Өрө адалган үч күлүк, јарт, озор јуу-чакка көндүрө камаанду ла шылтулу улус. А ЮСИА не атазы болотон? Тегин адаза, ол Американын информационный агенствозы туру. Је ол тегин бодоордо ло андый. Чынынча алгажын, ЮСИА — ол идеология аайынча СССР ле Күнчыгыш Европанын ороондорына кирерге јаңы эп-мар ла арга-сүме јолдойтон улу јаан комбинат болуп јат. Онын директоры Чарльз Уик бу ок уунда јетирү-информация ла каршу тебилгелү психологиянын операцияларын өткүрер сурактар аайынча президенттин шүүл-течизи болор. Калганчы өйлөрдө ЮСИА там элбедилип јат. Телекейдин 125 ороонында ол быјылга јетире 206 бөлинтелү эди. А бу ла өткөн майдын учкары Кубага удур иштейтен јаңы радиостанция ачылып јатканы керегинде јетирү угулды. ЮСИА ондор тоолу журналдар, бюллетеньдер чыгарып, таркадып турганы үстине, телекейлик эфирге төгүн-меке ле копкорон јайатан ал-камык радиостанцияларын иштедип, түнитүжи үзүк јоктон канча-канча тилдерле берилтелер өткүрет.

Јүк Мюнхенде турган эки каршучыл радиостанция («Эр-

кин» ле «Эркиндик Европа») бисти эбиреде курчаган ороондордогы 46 транслятор ажыра Совет Союз ла Европанын социализм күреезиндеги ороондорго антенналарын уулап алышы, конок туркунына сегизен башка частотада иштегилейт. Берилтелер Күнчыгыш Европанын алты тилинде, СССР калыктарынын он беш башка тилинде өткүрилет.

ЮСИА-нын колындагы «Америка үни» деген радиостанцияда берилтелер өткүретен 107 жазалы бар. Оныла коштой США-нын колтыкчыларынын 40 радиоцентри иштеп жат. Темдектезе, «Би-би-си», «Немец толку», «Израильдин үни», «Жопон радио» ло өскөлөри де. ЮСИА жыл ичинде 62 башка тилге 2 муннан артык телепрограмма белетеп, телекейге текши жайып турат.

Мынан башка ЮСИА Американын Төс Кайучыл Башкартузула кожо «психологиянын жуузын» өткүретен жүзүн-жүкпүр общественный центрлердин ижине аай берип, башкарат. Жүк ле Американын Бириктирген Штаттарынын ичинде ондыйлардын тоозы 150-ге шыдар: ассоциациялар, советтер, институттар, фондтор, программалар, камыстар. Олордын бүдүретен некелтези не десе — ол психология жуу өткүргенде, улустын санаазын өчүрө базатан, күүнин карануйладып, булгайтан жүзүн-башка шүүлте-доктриналар жайып табатаны, анти-советчиктер белетейтени, садынгандарды жөмөйтөни, бистерге кийдиретен агенттер белетейтени болуп жат.

Бу каршулу ижинде империализмнин пропагандазы бистен тууралап, жастыра жолго туруп алган ороондорды бойына тартып, жаба терепчилеп аларын таштабайт. Темдектезе, быжыл жаскыда Рейганнын Кытайга окылу жорыгынын бир шылтузы — «Американын үни» ле Пекиннин радиозы мынан арыгы ижинде өмөлик болоры, бой-бойынан жетирүлөр алыжып, жеткилдежип тургандый жөп жарадылганы анчада ла ажарулу.

Быжыл 21 майда ЮСИА-нын бийлери жаан көдүринилү айалгада «Америка үни» радиостанциянын жагыдан төрт студиязын ачканы керегинде жетирү келген. Эң талдама жазалдарла жепсегенинен бодогондо, бу студиялар тоолу ла ай туркунына тудулыптыр. «Радиостанцияны жарандыра жагыртарында бу жаан учурлу алтам» деп студиялар ачканын «Америка үнинин» директоры Кеннет Томлинсон темдектеген. А шак мынызы социализмнин ороондоруна удурлаштыра «психологиядагы жууны» элбедериле колбулузын ла камаандузын ол жажырбай ачыгынча жартаган. Жуук өйлөрдө эмдиги техникала бу төс радиостанциянын Американын ичбойындагы ла тыштындагы база 19 студиязын жепсеери пландалат.

Радионын жарандыру — модернизациязын бачымдай өткүретен беш жылдык программазына Рейганнын администрациязы миллиард доллардан артыктай чыгымдаарын темдектейт. База жангыдан 8 ретранслятор-станция тудулар, кажызы латын ийделү 500 киловатт передатчиктү, жап-жаңы антендерлү болор деп, онын башкараачылары угузат. Мынызы 1985 жылдын туркунына СССР-га недеде сайын берилтелер өткүрерин 14 часка көптөдөрүн жеткилдеер, а бодозоор, эмди де төгүп турган үстине «Американын үни», кан-калжу коп-төгүнин Совет Союзка 42 тилле уруп турганын болорзынбай, база да тыныдарга мууканат.

«Американын үни» ле ЮСИА, бүткүлинче алгажын, эмди эртенгизинен чик жок артык кирезинде» деп, бу жуукта президент Рейган маказынып угускан. Чындап та, Вашингтоннын каршулу-диверсиялу пропаганда өткүретен бу органдарына камык акчаны жайрада чыгаратаны, олардын кирлү-быжар меке-куурмагы качан да мындый калжу ла өдө-ага болбогон эди.

Бистин социализм күреезине кайралы жок калапту «кресттү жуу» жарлаган американ администрация «психологиянын жуузын», ол тоодо эфирдеги көскө көрүнбес, же көгүске иле тартыжузын, бойынын тыш политиказынын тапту ла төс жал-жепселдеринин бирүзи эдет.

Же империализмнин каршулу-түбектү пропагандазына удурлаштыра, оны акту сөзиле туй согуп, ак жаркыныла антарып, коскорып турган бистин радиобыстын — Мосванын өскө ороондорго берилтелер өткүретен Радиозынын ижи керегинде жартамал куучын мынан ары база улалар.

Б. БЕДЮРОВ,
Туулу Алтайдагы телекөрүлте ле
радиоберилте аайынча Комитединин
председатели

БАЖАЛЫҚТАР

Лартамал ишти — јангы задачалардын кемине	3
Агропромышленный биригүлер иште	7
Бригаданың подрыдыла иштеери совхозто башталганы	12
Экономический ишти јарандыар	16
Методический иштин тӧс јери	20
Партиянын быжу ла чындык болушчызы	24
Контрпропаганданы элбедер ле тыгыдар	29
Кӱӱн-санаа учун тартыжу	34

СОДЕРЖАНИЕ

Агитационную работу — на уровень новых задач	3
Агропромышленные объединения в работе	7
Внедрение метода бригадного подряда в совхозе	12
Значение экономической работы	16
Центр методической работы	20
Верный помощник партии	24
Повышать эффективность контрпропаганды	29
Борьба в идеологии	34

БЛОКНОТ АГИТАТОРА

Редакционная коллегия

Подписано в печать 19.07.84. АН 13184. Формат 60x84 1/16.
Усл. п. л. 1,32. Уч.-изд. л. 1,94. Тираж 460. Заказ 2463.
Цена 4 коп.

Горно-Алтайское отделение Алтайского книжного издатель-
ства, 659700. г. Горно-Алтайск, ул. Горно-Алтайская, 36.
Горно-Алтайская типография, пр. Коммунистический, 27.

4 акча